

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ш О Д У Н А В К А.

№ 12.

У Суботу 20. Марта

1843.

С О Н Е Т Т О.

У духа полећаю любовъ тражи
Преміо предметъ, съ нѣмъ заручена выше
Упниѣ се, у нѣму живи, дише,
И чувства земна съ томъ прохладомъ блажи.

Аморе срца любеѣи се сажи
На жертвенку истомъ, суза кише
Бытѣ мелемъ, куцатѣ срце тише.
О, сл' истина? ты Милице кажи.

Блаженство, што ужива се у раю,
Бытѣ ми у часть, мысли кадъ ватрене
Примила будещъ мое, што с' садъ таю;

Къ роду и отачбини жаръ мой неѣе
Мрзакъ быти дѣви, за којомъ вене
Робъ, у любани тражеѣ' осмѣи ереѣе.

У Пешти.

Божидаръ М.

ПРИДАТЦИ КЪ СРБСКИМЪ СПОМЕНИЦИМА.

1. РОЂЕНЪ МИЛОША ОБИЛИЊА.

(Саобштено одъ Тодора Влађна, учителя.)

Мѣсто рођеня Милоша Обилиђа приповѣда се, да е кодъ Мирочъ планине при Поречкой рѣки лежеѣ село Срвайка, у Окружию Неготинскомъ. Име оца нѣговогъ и матере незна се, но само се толико о матери споминѣ, да е была Ернина, жена горостасна и крупна, по чему е и Милошъ особито высокъ и крупанъ быо, и да га е мати дуго доила. Одростанъ овако Милошъ чувајући едномъ овце на својой не далеко одъ села лежеѣной ливади, спавао е подъ тополама, кое су на истой

ливади быле, и кое су до самогъ Карађорђевогъ рата остале, а и данасъ се останци нѣгови показую, гди се и кула една налази, за кою приповѣдаю, да е Милошъ доцнѣ, као воевода зидао. Спаваюћа овако младића угледа Кнезь Лазаръ прошавши туда путемъ (кои и данъ данашнѣи показую), и удиви се крупности тѣла, а и красоти лица нѣвогъ; па пошлѣ нѣке одъ свое свите, да виде, ко е онъ, и шта е, и да га нѣму доведу. Кадъ Милошъ Кнезу Лазару предстане, и на пытанѣ свое племе изкаже, допадне се Кнезу тако, да га одма за войника узме, и са собомъ поведе. А кадъ то мати нѣгова чуе, одма за Кнезомъ поѣе, да моли за сына свога. Изишавши тако предъ Кнеза, сва свита, и самъ Лазаръ удиви се величини тѣла нѣвогъ, и онда Лазаръ рекне: „Богъ ме одъ кобиле и ждребе.“ То поводомъ буде, те Милоша Кобилићемъ прозову, подъ коимъ именовъ и данасъ га многи называю. Но кадъ Милошъ войводомъ постане, промени се ово у име Обилићъ.

2. ПОСТАНЪ ТУМАНА.

У Окружию Пожаревачкомъ налази се Манастырѣ еданъ, кои се Туманъ зове. О постаню нѣвогъ ово се приповѣда: Кадъ е Милошъ Обилићъ войвода, и зетъ Кнеза Лазара постао, даде му тастъ савъ онай предѣлъ, гдѣ се родіо, и одаде узъ Дунавъ до великогъ Градишта; одъ овогъ пакъ узъ Пекъ, рѣку малу, до нѣвогъ опетъ предѣла, да нѣме управля. Овдѣ Милошъ сагради еданъ дворъ у саданѣмъ селу Дворишту, кое е одъ

www.история.рф
 УНИВЕРСИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Истогъ двора име свое добыло, и овде е сбогъ красоте предѣла више обитавао, него по другима дворовима кое гдѣ, имаюћи по сата далеко у планини и купаоницу свою, при потоку едномъ у камену ниже едне стѣне издубльну, съ кое вода съ фата и по у издубльный камень пада, и кое се мѣсто и данасъ зове: Милошева баня. Купаюћи се едномъ Милошъ у той баньи, зашущи нѣшто у листѣху више нѣга у планини, на кое Милошъ презне, и мыслећи, да е каква зверь, узме стрелу, и путивши е одъ прилике онамо, гдѣ се шушта нѣ чуло, примѣти, да стрела ние бадава бачена. Изишавши доцнѣе изъ купатила зажели видити, шта е то было, што е устрелю, примѣти на истомъ мѣсту кровь, зато трагомъ даль поѣ, но препадне се, кадъ наѣе човека устрелъногъ, кои е бежаюћи изнемого, и на оно мѣсто пао, гдѣ е садъ црква Манастыра Тумана. Милошъ преврне овогъ мртвогъ човека, и позна у нѣму Пустыняка Зосима, кои е ту близу у пѣнини едной зовомой каменица живю, прешавши у Сербію изъ Синайски Манастыра; чега ради и звали га у оно време „Преподобный Зосимъ Синаистъ“, а и данасъ се тако одъ Свештеника при отпусту цркве споминѣ. Тако Милошъ, кадъ види убіеногъ овогъ пустыняка, кога е народъ за праведника држао, прійми себи то за грѣхъ, и не само, што му великолѣпну гробницу сазидати даде, него предузме ту и цркву начинити. Зидаюћи тако Милошъ цркву, пре него ѣе е савсимъ довршити, стигне му писмо одъ Кнеза Лазара, да войску купи, и на Косово поѣе задужбине чинити, бранећи Царство и землю одъ пропасти, „а ту мани задужбину“ рекне му у писму. Милошъ доста жалостивъ поѣе, што не може цркву довршену видити; но кадъ се рать несреѣно оконча, и онъ на Косову погине, околный народъ устане, те е доврши, и и за спомень Лазаревы речій „ту мани задужбину“ назову Манастырь Туманъ. Народъ пакъ и данасъ почитуе ту у гробницы лежеѣегъ преподобногъ Зосима, зато и веле, кадъ оѣе о празнику у Манастырь да иду: Айдемо светомъ Зосиму.

Примѣтба. преданія и приче, кое у устима народа живе, и кое се одъ оцева на потомке прено се, ако историчне достовѣрности савршено и не могу имати, опетъ су за свакога тымъ више занимиве, што оне образъ народности на себи носе, и у оно време зачете, кадъ е точно описиваѣ збытности пренебрегнуто, найлѣпше Споменике прошасты времена представляю.

Попечителство Просвѣщенія желећи овакове Споменике сачувати, препоручило е Учителма нормалны школа у Сербіи, да се постараю сваку причу о Краљвима и Деспотама, о градовма и развалинама, о биткама и юнацыма, о коима народъ као паметодостойно приповѣда, вѣрно пописати, и нѣму доставити. Сабране овако приче и сказке изда ѣе се по-времено у нашей Подунавки, и мы мыслимо, да ѣе оваковый сбиръ народны приповѣдкй не само ономъ, кои за поезію чувства има, но и будуѣемъ Историку Србскомъ міо и добродошанъ быти, поклемъ су извори за исторію нашу и онако плитки и сушни, а критично ѣе перо лако знати нѣиову историчну истинитость опредѣлити. У осталомъ тврдо е постављено, да се свака прича онако, као што е послата, изузимаюћи гдѣкое поправке у слогу и штилу, читаюѣемъ свѣту спрѣобшти.

Овомъ приликомъ не можемо пропустити, да све Срблѣ, коима е цѣна свога рода осимъ свега мила, къ овомъ лѣпомъ предузетку учтиво не позовемо. Некъ изволи свакиъ, кои прилику има важнія приповѣданя о подобнымъ предметима слушати, такова вѣрно, и безъ свои уметака, съ описаніемъ колико е могуѣе, истогъ мѣста, о комъ се што приповѣда, назначити, и Попечителству Просвѣщенія припослати; а свакога ѣе се име съ признаніемъ споменути, кои таково што спрѣобшти, кое ѣе вредно быти, да печатано на свѣтъ изиѣе.

ПРАВИТЕЛСТВО ФРАНЦУЗКЕ.

(Изъ Балбіа)

Правителство Французке е уставна и представна држава, основано на карти, кою е Лю-

WWW.UNILIB.RS
девить XVII. год. 1814 даровао, а представи-
ници народа год. 1830 модифицирали.

Краль е глава државе, његова особа не-
прикосновенна и света. Све правосудије дола-
зи од њга, и у његово име се извршуе. Су-
дије, које онъ поставља, не могу се сбацити.
Онъ има право помиловати, и ублажити каш-
тигу. Онъ самъ има извршуюћу властъ. Онъ
заповѣда съ войскомъ, обявљуе ратъ, уговара
миръ, чини условія свезе и трговине, попуња-
ва сва званія; онъ потврђуе и оглашуе зако-
ле, но онъ самъ нити њ може установити ни-
ти укинути. Његова плата опредѣљна е за
цѣло време владаня. Садашњѣгъ Краля Люде-
вита Филипа е преко 12 мил. франка, нерачу-
наюћи доходакъ крунины добара, кои износи
14 — 18 мил. франка. Кралѣвскій Принцъ, кои
е заедно и наслѣдникъ круне, добья осимъ то-
га јошть и придатакъ одъ 2 мил. франка.

Законодателну властъ дѣли Краль са двѣ-
ма великимъ народнимъ скупштинама, одъ кои
прва се зове Камера Пера, а друга Каме-
ра Депутираца. Краль наименуе Пере, и
може њ само изъ едне, год. 1841 опредѣљне,
класе избрати; такови су докъ живе, а чис-
ло њмъ е неопредѣљно. Съ 25 годиномъ
стуге у Камеру, а текъ 30 могу гласъ дава-
ти. Сви Принцеви кралѣве породице есу Пе-
ри Французке.

Израбајуће общтине наименую депутирте
на петъ година; овы число износи 449. Да
може ко депутирацъ постати, мора бити Фран-
цузъ и 30 година старъ, а 600 франка поре-
за плаћати. У случаю ако у коемъ окружию
нема 50 людѣ означене старости, кои плаћаю
ону даждбину, која се изискуе, да могу избра-
ни бити, то се число њново попуни съ они-
ма, кои мало манѣ даждбине плаћаю. А да ко
избирачъ буде, мора бити Французъ и 25 год.
старъ, а 200 франка пореза давати. Число
избирача год. 1834 чинило е одъ прилике
190,000.

Краль наименуе Попечителѣ, коима онъ
извршеніе закона повѣрава. Попечителѣ су
подъ одговоромъ, и могу се осудити. Каме-
ра Депутираца њ тужи, а Камера Пера осу-

ђуе. Узъ Попечителѣ стои Државный Совѣтъ,
гдѣ се проекти о законима и уредбама сачи-
няваю. Његова четири одѣљнія суде о спор-
нимъ точкама своју явны управителства, о обту-
женимъ управителѣма и старешинама, као и
о надлежности судова између судейски упра-
вительны и духовны властей.

Свакій Французъ може грађанску и вой-
ничку службу одправляти. Французи су предъ
судомъ равни, ма кога достоинства были; сви
безъ разлике носе државне терете, по размѣ-
рю свога иманя. Они имаю подпуну слободу
извѣданія вѣре, и право, свое мысли о вѣ-
ри, моралу и политики явно изражавати и
штампати, ако се само при томъ по законима
владаю. Они се изподъ наравногъ свога суда
немогу узети. Криминална дѣла и преступлѣ-
нія штампе подчинѣна су заклетоме суду (Jury).
Преступлѣнія противъ сигурности државе осуђуе
Камера Пера. Никакавъ данакъ неможе се
увести нити укинути, ако обадвѣ Камере неса-
изволе и Краль непотврди. Спахійска дажд-
бина само се на едну годину допушта.

О свакомъ се закону мораю обе Камере
савѣтовати, обадвѣ га примити и Краль по-
тврдити.

Краль сваке године сазива обадвѣ каме-
ре. Онъ њмъ рокъ одлаже, и може Камеру
Посланика разпустити, али у овомъ случаю мо-
ра другу најдуже за четвртъ године сазвати.

КОРИСТОЛЮБИЕ ЛЮДИЙ.

(Съ Немачкогъ.)

Церковный учитель Августинъ измыслио е
нѣку особитость. Онъ е на явной пѣнци дао
театеръ сазидати, и изъ свега гласа вивати
почео: „Овамо! овамо люди! Я љу свакомъ ка-
зати, шта кои мысли.“ Таки многи навале,
еръ е свакій радъ быо чути, како то човекъ
учинити може. Кадъ е већ у народу велика
тишина была, свакій съ великимъ нестерпѣ-
ніемъ очекиваше, да види како ће то бити, и
да чуе шта ће Августинъ говорити: онда онъ
поче, и рекне яснымъ гласомъ: „Сви обете еф-
тино да купуете а скупо да продаете.“ На то

се сви грохотомъ насмеяше, и сваки мораде признати, да е оиъ истину казао. — Користолоубие е обште.

Теодоръ Ѳ. Аѳимовићъ.

ЛАЛАЛА, ТУЛИПАНЪ.

Красно е блистала у своје узвишаю една лаала између разнобойногъ цвећа; гордо подижући и повосећи се, гледала е презрительно около себе доле. „Какавъ е цветакъ, изговарала е она поносно, мени блескомъ и красотомъ раванъ! О како све посрамљено, у земљу гледи! — Имашъ право любячице! што се съ твоимъ незнатнымъ и маловажнимъ изгледомъ између прочегъ цвећа сакривашъ, а тко бы опетъ на тебе и погледо!“ —

Но јоштъ она честито ни изговорила ние, алъ ето ти јој се приближи баштованова кћи, и узбере е; гди е морала горда лаала врло наскоро увенути, и грозну судбину искусивши, на страну бачена быти. — А напротивъ любячица, коју е затимъ девојчица браала, пазливо и марљиво е у води чувана бивала; која е, и кадъ е увенута была, опетъ високоцељна; еръ ю е иста девојчица збогъ пријатногъ и ароматическогъ мириса увекъ при себи држала, и да се неизгуби бринула. — — —

Чему се дакле ты садъ можешъ надати, ты, кои тако сувише само за собствениу користъ толико си се упео и брбљашъ, суетный и слепый сребролюбче? Вальда оснивашъ на твою красоту лица, на твой высокій и виткій стасть тѣлесный, на твоє богатство, и на твою породъ новаца добывену моћъ? — Знаи, да ћешъ ово тренуће ока, као дымъ предъ лицемъ ветра исчезнути, гди ће ти гордость унижена и поправа быти, и заборавао се гробу предати.

Грамзи дакле за отминошу, добротствомъ и мудрошу, гди ћешъ, ако бы ти и стручакъ увенуо, опетъ навѣки живити! —

Д. Чобићъ.

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НЪШТО.

Мала Саксонска силне новце годишнѣ на школе издае. Одсланикъ Тилау не давно е у

другой камери рекао: „У попечительства проsvѣщенія износи сумма за школска заведенія 243,208 талира, у попечительства унутрашнѣ дѣла 122,500 тал., у попечительства финанси 18,417 тал., у войничкогъ бюджета 96,852, свега дакле за школе и подобна заведенія издае држава годишнѣ 480,977 талира.

За споменикъ, кои ће се у инвалидскомъ здаию Цару Наполеону дићи, было е опредѣлено 500,000 франка, али ће јоштъ трипутъ толико, дакле управо два миліона, да коштуе.

Еданъ Камчадалаць тужио се нѣкоме Русскомъ трговцу, да му риболову два самура сваку ноћъ много штете чине. „А зашто јѣ не ухватишъ?“ запита смѣјући се трговаць. „Шта ћу чинити съ нѣма?“ одговори Камчадолаць; „я дуга немамъ.“ — Трговаць да му по оке дувана. „На,“ рекне, „садъ си дужанъ.“ После два сата донесе Камчадалаць самуре.

Пре два вѣка книжество Турака превазилазило е Европейско. Дѣла Ченеби Ефендіе родила су у д'Алемберту идеу Енциклопедіе.

ОБЗИРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

20. Марта 1350 натрагъ су донешени были изъ Минхна повраћени знаци Кралѣвскогъ достоинства съ найвећомъ свитомъ у Прагъ. Доциѣ су исти сваке године по еданпутъ у нововарошской цркви излагани бивали, да јѣмъ се народъ кланя: и овај данъ на скоро е у Ческой значіо великій црквеный праздникъ, кои су многи славили. Хуситскій ратъ учиніо е овой светковини конаць.

(Об. Т. Н.)

20. Марта 1457 Краль Владиславъ затвори сынове Сибињанина Янка, Владислава и Матию Корвина, зато, што су убили грофа Целлію. Првога е одма погубіо, а другога у лавцима у Прагъ оправіо, гдѣ е чамити морао, докъ на Уигарскій престолъ ние подигнуто было.

(Н. Пр.)